

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 5676/13
GOJEVIĆ-ZRNIĆ i MANČIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 17. ožujka 2015. godine u Vijeću u sastavu:

Elisabeth Steiner, *predsjednica*,
Khanlar Hajiyeu,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Linos-Alexandre Sicilianos,
Erik Møse,
Ksenija Turković,
Dmitry Dedov, *suci*,

i André Wampach, *zamjenik tajnika odjela*,

uzimajući u obzir prethodno navedeni zahtjev podnesen 31. prosinca 2012. godine,

uzimajući u obzir očitovanja koje je podnijela tužena Vlada i odgovore na očitovanje koje su podnijeli podnositelji zahtjeva, nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Prvi podnositelj zahtjeva, g. Mijo Gojević-Zrnić, rođen je 1954. godine i živi u Kninu u Hrvatskoj. Drugi podnositelj zahtjeva, g. Stipan Gojević-Zrnić, rođen je 1949. godine i živi u Šibeniku u Hrvatskoj. Treća podnositeljica zahtjeva, gđa Marija Mančić, rođena je 1952. godine i živi u Augsburgu u Njemačkoj. Svi su hrvatski državljani i bili su zastupani od strane g. H. Alajbega, odvjetnika iz Splita.

2. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Predsjednik odjela odobrio je Vladin zahtjev za tajnošću dokumenata iz spisa predmeta (Pravilo 33. Poslovnika Suda).

Okolnosti predmeta

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi:

5. Majka podnositelja zahtjeva, P.G.Z., ubijena je 30. siječnja 1993. godine u selu K. u Hrvatskoj, koje je tada bilo pod okupacijom srpskih paravojnih snaga.

6. Hrvatske vlasti povratile su kontrolu nad tim područjem u kolovozu 1995. godine.

7. Neutvrđenog datuma, hrvatska policija pronašla je fotografije snimljene od strane policije srpskih paravojnih vlasti 26. veljače 1993. godine tijekom očevida u vezi s ubojstvom majke podnositelja zahtjeva.

8. Utvrđeno je da su hrvatske vlasti otvorile istragu povodom ubojstva majke podnositelja zahtjeva. Hrvatska policija je 27. veljače 1996. godine ispitala B.E., A.E. i P.E., susjede pokojne majke podnositelja zahtjeva. Niti jedan od njih nije imao nikakve relevantne informacije o njezinom ubojstvu.

9. Tijelo majke podnositelja zahtjeva iskopano je 26. siječnja 1997. godine prema nalogu istražnog suca Županijskog suda u Šibeniku. Obdukcijom je utvrđeno da je ubijena.

10. Između 21. rujna 2009. i 15. ožujka 2010. godine policija je ispitala šest osoba u vezi s ubojstvom majke podnositelja zahtjeva, ali niti jedna od njih nije pružila nikakve relevantne informacije.

11. U međuvremenu, 1. prosinca 2008. godine, podnositelji zahtjeva podnijeli su građansku tužbu za naknadu štete protiv države pred Općinskim sudu u Kninu u vezi s ubojstvom njihove majke. Tijekom postupka pred prvostupanjskim sudom, na ročištu održanom 15. travnja 2009. godine, u nazočnosti odvjetnika podnositelja zahtjeva i samih podnositelja zahtjeva, predloženi su svi dokazi prikupljeni tijekom istrage. Tužbeni zahtjev je odbijen 30. travnja 2009. godine. U svojoj žalbi od 3. lipnja 2009. godine podnositelji zahtjeva su tvrdili, *inter alia*, da hrvatske vlasti nisu poduzele nikakve mjerodavne mjere kako bi identificirale i kaznile osobe odgovorne za ubojstvo njihove majke. Prvostupanjska presuda potvrđena je od strane Županijskog suda u Šibeniku 8. travnja 2010. godine, Vrhovnog suda Republike Hrvatske 15. lipnja 2011. godine te Ustavnog suda Republike Hrvatske 30. svibnja 2012. godine.

PRIGOVOR

12. Podnositelji zahtjeva prigovorili su temeljem članka 2. Konvencije da je istraga o smrti njihove majke bila neučinkovita.

PRAVO

13. Podnositelji zahtjeva prigovorili su da nije provedena učinkovita istraga o okolnostima u kojima je ubijena njihova majka. Pozivali su se na članak 2. Konvencije koji u mjerodavnom dijelu glasi:

Članak 2.

„1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kazneno djelo za koje je ta kazna predviđena zakonom.”

1. Tvrđnje stranaka

14. Vlada je prije svega tvrdila da je zahtjev nespojiv *ratione personae* s odredbama Konvencije, jer je majka podnositelja zahtjeva ubijena na području koje je bilo pod kontrolom srpskih paravojskih snaga, nad kojim hrvatske vlasti nisu imale nikakvu nadležnost u razdoblju između 26. kolovoza 1991. i 5. kolovoza 1995. godine. S obzirom da su paravojsne snage dobivale pomoć i podršku od srpskih vlasti, one su bile te koje su trebale provesti istragu o smrti majke podnositelja zahtjeva.

15. Vlada je nadalje tvrdila da su se događaji koji su predmet prigovora dogodili u siječnju 1993. godine, a Konvencija u odnosu na Republiku Hrvatsku nije stupila na snagu sve do 5. studenoga 1997. godine. Istraga o smrti majke podnositelja zahtjeva trebala je biti provedena odmah nakon što je nastupila. Stoga je zahtjev bio nespojiv *ratione temporis* s odredbama Konvencije.

16. Vlada je dalje tvrdila da podnositelji zahtjeva nisu iscrpili sva dostupna domaća pravna sredstva. Tvrdili su da su podnositelji zahtjeva mogli podnijeti pritužbe protiv pojedinih policijskih službenika ili zaposlenika Državnog odvjetništva koji su bili zaduženi za istragu o smrti njihove majke. Takve su pritužbe mogle rezultirati pokretanjem stegovnog postupka. Što se tiče zaštite od navodnog nezakonitog ponašanja domaćih vlasti, Vlada je istaknula da su podnositelji zahtjeva mogli tražiti odštetu od države za nezakonite postupke njezinih službenika.

17. Vlada je također tvrdila da je zahtjev podnesen izvan šestomjesečnog roka. Podnositelji zahtjeva su bili upoznati sa svim dokazima koji se odnose na ubojstvo njihove majke, a koje je prikupila policija, na ročištu održanom 15. travnja 2009. godine i to u parničnom

postupku koji su sami pokrenuli. U svojoj žalbi od 3. lipnja 2009. godine protiv prvostupanjske presude donesene u tome postupku, podnositelji zahtjeva žalili su se na neučinkovitosti istrage. To pokazuje da su u tom trenutku već bili svjesni da je istraga bila neučinkovita. Međutim, nisu podnijeli svoj zahtjev Sudu u roku od šest mjeseci od završetka navedenog postupka. Nadalje, od smrti njihove majke 1993. godine, podnositelji zahtjeva nisu postavili nikakve upite u vezi s istragom o njezinom ubojstvu.

18. Što se tiče Vladinog prigovora *ratione personae*, podnositelji zahtjeva tvrdili su da iako hrvatske vlasti nisu imale kontrolu nad selom Kijevo u vrijeme ubojstva njihove majke, Republika Hrvatska je, kada je proglasila svoju neovisnost, preuzela pravnu odgovornost za svoje čitavo državno područje. Prema Ustavu Republike Hrvatske, hrvatska tijela dužna su osigurati svoj suverenitet na čitavom svojem državnom području, kao i sigurnost svojeg stanovništva. Vladina tvrdnja da su srpske vlasti bile odgovorne za provođenje istrage o smrti majke podnositelja zahtjeva bila je pogrešna, budući da Republika Srbija nikada nije imala suverenitet nad tim teritorijem. Nadalje, hrvatske vlasti otvorile su istragu, što pokazuje da su bile za to ovlaštene. Podnositelji zahtjeva također su tvrdili da su iscrpili sva dostupna pravna sredstva i poštovali šestomjesečni rok.

2. Ocjena Suda

19. Sud se ne mora baviti svim pitanjima koja su stranke istaknule jer je ovaj zahtjev u svakom slučaju nedopušten zbog nepoštovanja šestomjesečnog roka postavljenog u članku 35. Konvencije, zbog sljedećih razloga.

20. Sud ponavlja kako je svrha pravila o šest mjeseci promicanje pravne sigurnosti i osigurati da se u kojima postoje sporna pitanja vezana uz Konvenciju, postupa u razumnom roku. Nadalje, svrha mu je i da zaštiti vlast i ostale osobe kojih se to tiče od svake neizvjesnosti kroz produljeno vremensko razdoblje (vidi predmete *Bayram i Yildirim protiv Turske* (odl.), br. 38587/97, ECHR 2002-III, i *Bulut i Yavuz protiv Turske* (odl.), br. 73065/01, 28. svibnja 2002.).

21. Kada ne postoje dostupna pravna sredstva ili su ocijenjena kao neučinkovita, šestomjesečni rok u načelu počinje teći od datuma radnje kojoj se prigovara (vidi predmet *Hazar i drugi protiv Turske* (odl.), br. 62566/00, 10. siječnja 2002.). Međutim, u posebnim se okolnostima mogu primjenjivati posebna razmatranja, kada neki podnositelj koristi ili se poziva na naizgled postojeće sredstvo i tek kasnije postane svjestan okolnosti koje sredstvo čine nedjelotvornim; u takvom je slučaju primjereno računati početak šestomjesečnog roka od datuma kada je podnositelj prvi put postao svjestan ili trebao postati svjestan tih okolnosti koje sredstvo čine neučinkovitim (vidi predmet *Paul i Audrey Edwards protiv Ujedinjene Kraljevine* (odl.), br. 46477/99, 7. lipnja 2001.).

22. U nizu predmeta vezanih uz dugotrajne istrage o smrti rođaka podnositelja zahtjeva Sud je razmatrao u kojem trenutku podnositelj može ili treba početi sumnjati u djelotvornost pravnog sredstva (vidi predmet *Şükran Aydın i drugi protiv Turske* (odl.), br. 46231/99, 26. svibnja 2005.; prethodno citirane predmete *Bulut i Yavuz*; *Bayram i Yıldırım*; predmete *Kınış protiv Turske* (odl.), br. 13635/04, 28. lipnja 2005.; *Elsanova protiv Rusije* (odl.) br. 57952/00, 15. studenoga 2005.; *Frandeş protiv Rumunjske* (odl.), br. 35802/05, 17. svibnja 2011.; *Finozhenok protiv Rusije* (odl.), br. 3025/06, 31. svibnja 2011.; *Attalah protiv Francuske* (odl.), br. 51987/07, 30. kolovoza 2011.; *Deari i drugi protiv Makedonije* (odl.), br. 54415/09, 6. ožujka 2012. i *Gusar protiv Moldavije i Rumunjske* (odl.), br. 37204/02, 30. travnja 2013.).

23. Slijedom toga, u slučaju smrti očekuje se da srodnici podnositelja zahtjeva poduzmu korake kako bi pratili napredak istrage, ili nedostatak napretka te da svoje zahtjeve podnesu uz dužnu žurnost, nakon što su postali ili trebali postati svjesni nepostojanja bilo kakve djelotvorne istrage (vidi predmet *Varnava i drugi protiv Turske* [GC], br. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 i 16073/90, odlomak 158., 18. rujna 2009.). Po istoj osnovi, kada se iziskuje brzina kako bi se riješila pitanja koja se pojavljuju u nekom predmetu, na podnositelju je zahtjeva da osigura da se njegovi ili njezini tužbeni zahtjevi predoče Sudu uz određenu brzinu koja je potrebna kako bi se osiguralo da oni mogu biti riješeni ispravno i pravično (*ibid.* odlomak 160.).

24. Iako se Sud suzdržao od navođenja točno određenog razdoblja za utvrđivanje trenutka u kojem je istraga postala neučinkovita, a u svrhu procjenjivanja kada šestomjesečni rok treba početi teći, kako će Sud odrediti takvo razdoblje ovisi o okolnostima pojedinog predmeta i drugim čimbenicima kao što su pažnja i interes koje su pokazali podnositelji zahtjeva, kao i primjerenost predmetne istrage. S tim u vezi, u naprijed citiranoj presudi *Varnava i drugi* Sud je utvrdio da kada se pomanjkanje napretka u istrazi ili nedjelotvornost istrage može lako primijetiti, nužnost žurnog postupanja može od podnositelja zahtjeva zahtijevati da takav predmet podnese Sudu u roku od nekoliko mjeseci ili najviše, ovisno o okolnostima, svega nekoliko godina nakon događaja. To se posebice odnosi na slučajeve nezakonite smrti u kojima je obično poznat trenutak kad se saznalo da je smrt nastupila, a neke su osnovne činjenice javno poznate; stoga će pomanjkanje napretka u istrazi ili nedjelotvornost istrage obično biti lakše primijećeni (vidi naprijed citirani predmet *Varnava i drugi*, odlomak 162.).

25. Sud ponavlja da postupovni aspekt članka 2 Konvencije u okolnostima kakve su u ovome predmetu, u načelu zahtijeva da istraga može dovesti do identifikacije i kažnjavanja odgovornih osoba. Bitna svrha takve istrage je zajamčiti učinkovitu provedbu domaćih zakona koji štite pravo na život i, u slučajevima koji uključuju zastupnike države i njezina

tijela, zajamčiti njihovu odgovornost za smrti koje su nastupile u okviru njihove nadležnosti (vidi predmet *Paul i Audrey Edwards protiv Ujedinjene Kraljevine*, br. 46477/99, odlomak 69., ECHR 2002-II).

26. Što se tiče građanske tužbe podnositelja zahtjeva za naknadu štete, Sud primjećuje da su oni tražili naknadu u vezi sa smrću svoje majke. Međutim, u okolnostima ovoga predmeta taj postupak nije relevantan za postupovnu obvezu države na temelju članka 2. Konvencije te stoga ne utječe na računanje šestomjesečnog roka (usporedi s predmetima *Narin protiv Turske*, br. 18907/02, odlomak 48., 15. prosinca 2009.; i *Orić protiv Hrvatske* (odl.), br. 50203/12, odlomak 33., 13. svibnja 2014.).

27. Slijedi da je relevantno domaće sredstvo za zahtjev podnositelja, kojim im se mogla ponuditi primjerena zadovoljština, bila kaznena istraga (usporedi s naprijed citiranim predmetom *Narin*, odlomak 49.; te naprijed citiranim predmetom *Orić*, odlomak 34.).

28. U ovom predmetu Sud napominje da 1993. godine, u vrijeme ubojstva majke podnositelja zahtjeva, hrvatske vlasti nisu imale nikakvu kontrolu nad tim područjem. Hrvatske vlasti preuzele su kontrolu nad predmetnim područjem u kolovozu 1995. godine, a 1996. godine otvorile su istragu o okolnostima smrti majke podnositelja zahtjeva ispitivanjem njezinih susjeda. U niti jednom od tih ispitivanja nije dana nikakva naznaka o identitetu počinitelja.

29. Sud ponavlja da se od podnositelja zahtjeva čiji su rođaci ubijeni može očekivati određena revnost i inicijativa u vezi s informiranjem o napretku istrage (vidi naprijed citirani predmet *Bulut i Yavuz*). Prema mišljenju Suda, budući da su podnositelji zahtjeva djeca žrtve, trebali su pokazati dužnu pažnju i poduzeti potrebnu inicijativu u svrhu informiranja o napretku istrage (vidi naprijed citirani predmet *Varnava i drugi*, odlomak 158., te naprijed citirani predmet *Narin*, odlomak 45.).

30. Podnositelji zahtjeva u ovom predmetu nisu se nikada raspitivali o tijeku ili napretku istrage te kaznenom postupku (usporedi s naprijed citiranim predmetom *Narin*, odlomci 31. i 46., te naprijed citiranim predmetom *Deari i drugi*, odlomci 47.-50.). S druge strane, tijekom parničnog postupka koji su pokrenuli (vidi prethodni odlomak 10.), podnositelji zahtjeva upoznati su sa svim dokazima koje je prikupila policija. U svojoj žalbi protiv prvostupanjske presude od 3. lipnja 2009. godine, koja je donesena u tome postupku, podnositelji zahtjeva prigovorili su da hrvatske vlasti nisu provele učinkovitu istragu o smrti njihove majke.

31. Uzimajući u obzir naprijed navedene okolnosti ovog predmeta, Sud zaključuje da su podnositelji zahtjeva najkasnije 3. lipnja 2009. godine postali svjesni da nije bilo napretka u istrazi o smrti njihove majke, budući da su to tvrdili u svojoj žalbi od navedenog datuma. Međutim, oni su podnijeli svoj zahtjev Sudu tek više od tri godine kasnije, odnosno 31. prosinca 2012. godine. Nisu dali nikakvo obrazloženje za takvo kašnjenje.

32. Iz navedenog slijedi da je zahtjev podnesen nepravovremeno i da ga se mora odbaciti temeljem članka 35. stavaka 1. i 4. Konvencije.

Zbog svih ovih razloga Sud jednoglasno

proglašava zahtjev nedopuštenim.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 9. travnja 2015. godine.

André Wampach
Zamjenik tajnika

Elisabeth Steiner
Predsjednica

Prijevod, lekturu i pravnu redakturu napravila prevoditeljska agencija „Ciklopea“ d.o.o. Zagreb. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava nije odgovoran za točnost prijevoda i sadržaja.